

Název školy: **Základní škola a Mateřská škola Žalany**

Číslo projektu: **CZ. 1.07/1.4.00/21.3210**

Téma sady: **Český jazyk a literatura pro šestý a sedmý ročník**

Název DUM: **VY_32_INOVACE_4C_3_Karel_Jaromír_Erben**

Vyučovací předmět: **Český jazyk**

Název vzdělávacího materiálu: **Karel Jaromír Erben**

Autor: **Mgr. Barbora Schneiderová**

Datum vytvoření: **30.5.2013**

Anotace: DUM seznamuje žáky s životem a osobností Karla Jaromíra Erbena, seznamuje s dílem této osobnosti a zařazuje dílo do doby.

Očekávaný výstup: Žák se orientuje v životě a díle autora a dokáže vyjádřit vlastní názor.

Věková skupina, ročník: ZŠ, 6. ročník

Metodické pokyny: Výklad života autora, četba ukázek, diskuze.

Pomůcky: ukázky učitele

Časový harmonogram: výklad, ukázka + diskuze 40 minut

Karel Jaromír Erben

Mgr. Barbora Schneiderová

Život (7.listopadu 1811 – 21.listopadu 1870)

- Český básník, prozaik, jazykovědec, folklorista.
- Narodil se v Miletíně, jeho dvojče zemřelo.
- Narodila se v Praze.
- Pracoval jako archivář, dlouhá léta také působil na magistrátu.
- Spolupracoval na Riegerově Slovníku naučném, naší první encyklopedii.
- Byl členem Královské české společnosti nauk.
- Byl často nemocný a trpěl hmotnou nouzí.
- Pojilo jej přátelství s Františkem Palackým.
- Vydával díla staré české literatury..

Dílo

- Sbíral lidovou slovesnost, zejména české lidové písně.
- Byl přesvědčen, že národní literatura by měla vycházet z etnického základu, který obsahují lidové písně a pohádky.
- Jeho hrdinové se nebouří proti osudu a společnosti a přijímají tresty.

„Sto prostonárodních pohádek a pověstí slovanských v nářečích původních“

„Písně národní v Čechách I.-III“

„Prostonárodní české písně a říkadla“

„Vybrané báje a pověsti národní jiných větví slovanských“

„Prostonárodní české písně a říkadla“

„Kytice z pověstí národních“

Kytice z pověstí národních

- 13 balad,
- Dceřina kletba, Polednice, Zlatý kolovrat, Vodník, Záhořovo lože, Kytice, Svatební košile, Štědrý večer, Poklad, Holoubek, Věstkyně, Vrba, Lilie,
- otázky viny trestu, obvykle trestány ženy za prohřešení,
- mužské postavy obvykle nepropracované, nedůležité (vyjma Vodníka a Záhořova lože, aj.),
- kompozice ve tvaru kytice – proti sobě básně s podobnou tematikou,
- inspirací staré české báje, mýty, pohádky a písně,
- vycházely nejdříve postupně, později jen 12 balad,
- Několik divadelních a filmových zpracování.

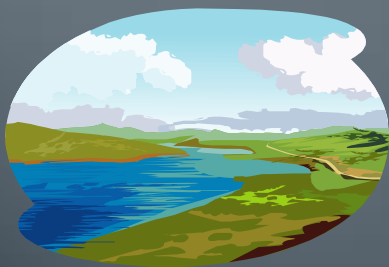
Ukázka - Vodník

Na topole nad jezerem
seděl vodník pod večerem:
"Svit', měsíčku, svit',
at' mi šije nit'.

Šiju, šiju si botičky
do sucha i do vodičky:
svit', měsíčku, svit',
at' mi šije nit'.

Dnes je čtvrtek, zejtra pátek -
šiju, šiju si kabátek:
svit', měsíčku, svit',
at' mi šije nit'.

Zelené šaty, botky rudé,
zejtra moje svatba bude:
svit', měsíčku, svit',
at' mi šije nit'."

Ráno, raničko panna vstala,
prádlo si v uzel zavázala:
"Půjdu, matičko, k jezeru,
šátečky sobě vyperu."

"Ach nechod', nechod' na jezero,
zůstaň dnes doma, moje dcero!
Já měla zlý té noci sen:
nechod', dceruško, k vodě ven.

Perly jsem tobě vybírala,
bíle jsem k tobě oblíkala,
v sukničku jako z vodních pěn:
nechod', dceruško, k vodě ven.

Bílé šatičky smutek tají,
v perlách se slzy ukrývají,
a pátek nešťastný je den,
nechod', dceruško, k vodě ven." -

Nemá dceruška, nemá stání,
k jezeru vždy ji cos pohání,
k jezeru vždy ji cos nutí,
nic doma, nic jí po chuti. -

První šáteček namočila -
tu se s ní lávka prolomila,
a po mladičké dívčině
zavířilo se v hlubině.

Vyvalily se vlny zdola,
roztáhly se v širá kola;
a na topole podle skal
zelený mužík zatleskal.

Otázky

- O čem je balada Vodník?
- Co je to balada?
- Nauč se část balady Vodník zpaměti.
- Jak zemřelo dítě v baladě Polednice?
- Která spisovatelka napsala pohádku Zlatý kolovrat?

O čem je balada Vodník?

Vypráví o vodníkovi, který stáhl do vody mladou dívku, která si šla k rybníku prát prádlo i přes matčino varování. S dívkou se oženil; brzy se jim narodil syn. Dívka nesměla domů. Dlouho vodníka prosila, nakonec povolil, ale pod podmínkou, že bude do večera zpátky a nechá v rybníce svého syna. Když se matka s dcerou shledaly, nechtěla ji matka pustit zpátky. Jakmile nadešel čas, vodník trval na jejím návratu. Matka však dceru nepustila, když ráno otevřely dveře, ležel před nimi na zemi bezhlavý syn.

Co je to balada?

Lyricko-epická báseň s pochmurným dějem a obvykle tragickým koncem.

Nauč se část balady Vodník zpaměti.

Jak zemřelo dítě v baladě Polednice?

Matka jej zadusila.

Která spisovatelka napsala pohádku Zlatý kolovrat?

B. Němcová.

Zdroje

Pokud není uvedeno jinak, autorkou textu je Mgr. Barbora Schneiderová.
[cit. 2013-05-29]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW:
<http://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_Jarom%C3%ADr_Erben>

Erben, K.J.: Kytice, Odeon, Praha 1969

Použitý software: MS Windows XP, Microsoft Office Power Point 2010

Galerie MS Office, www.office.microsoft.com